

14. ZNANSTVENI SKUP RIJEKA I RIJEČANI U MEDICINSKOJ POVJESNICI

Početak studenoga 2013. Medicinski fakultet Sveučilišta u Rijeci bio je domaćin tradicionalnoga međunarodnog znanstvenog skupa *Rijeka i Riječani u medicinskoj povijesnici*. Glavni dio programa četrnaestog po redu skupa održao se u petak 8. studenoga, a nastavio sljedeći dan na stručno-znanstvenom izletu *Putovima škriljevske bolesti*. Uz glavne organizatore – Hrvatsko znanstveno društvo za povijest zdravstvene kulture i Katedru za društvene i humanističke znanosti u medicini Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, u organizaciju skupa na kojem se prezentiraju teme iz medicinske povijesti Rijeke i šire regije bili su uključeni Pomorski fakultet Sveučilišta u Rijeci, HŽ Infrastruktura d.o.o. i Luka Rijeka d.d.

Već sam popis suorganizatora upućuje na glavnu temu ovogodišnjeg skupa: *Medicina i promet: iskoraci riječkog zdravstva potaknuti razvitkom prometa*. Osim izlaganja koja su bila usmjerena na povezanost riječke medicine i prometne infrastrukture na ovom području, u drugom su dijelu skupa prezentirane brojne povijesnomedicinske teme.

Okupljenim se sudionicima ispred organizatora obratio prof. dr. sc. Amir Muzur, pročelnik Katedre za društvene i humanističke znanosti u medicini, nakon kojega je skup pozdravio, zaželjevši mu uspjeh, dekan Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, prof. dr. sc. Alan Šustić. Skupu su se obratili i čelnici suorganizatora prof. dr. sc. Serđo Kos, dekan Pomorskog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, Darko Peričić, predsjednik Uprave HŽ Infrastruktura d.o.o., te Vedran Devčić, predsjednik Uprave Luke Rijeka d.d.

Prva sesija skupa započela je izlaganjem koautorskog rada Amira Muzura (Rijeka) i Ive Rinčić (Rijeka) o zaslugama bečkog Društva južnih željeznica za razvitak kvarnerskoga zdravstvenog turizma i medicine. Muzur je istaknuo da je opatijski turizam doživio najveći procvat upravo nakon otvaranja riječkih željezničkih pruga 1873. godine. Kako je razvoj željezničkih prometnih

Prvi dan znanstvenog skupa na Medicinskom fakultetu Sveučilišta u Rijeci: Svečano otvorenje (sl. 1) i radna atmosfera (sl. 2).

usluga utjecao na razvitak riječkog područja, predstavila je Tamara Štefanac (Zagreb). Povod tom istraživanju bila je upravo visoka 140. obljetnica otvaranja riječkih pruga. Početkom XX. stoljeća veliki val iseljenika u Ameriku putuje upravo preko Rijeke. Za njihov je smještaj u gradu otvoren krajem 1907. Hotel *Emigranti*, jedna od najmodernijih europskih kuća za useljenike. Taj je hotel bio tema izlaganja Jasne Rotim Malvić (Rijeka). Nedugo nakon

otvaranja željezničke pruge Karlovac – Rijeka, na njoj se, na području Meje 7. prosinca 1873. dogodila prva nesreća. Detalje nesreća istražila je Ana Alebić-Juretić (Rijeka). Kako se odvijala eradikacija žute groznice i malarije pri gradnji Panamskog kanala tematizirala je u posljednjoj sesiji prvog dijela Zvonka Zupanić Slavec (Ljubljana). Autorica je navela ovaj primjer eradikacije kao predložak svladavanja zaraznih bolesti pri gradnji prometnih putova.

U prvom je izlaganju sljedeće sesije Dorotea Modrčin (Rijeka) opisala profilaktičke mjere protiv tuberkuloze na riječkom području između dva svjetska rata, s naglaskom na sukob zagovornika austrijske, odnosno talijanske škole medicinske misli. Koautor rada je Amir Muzur (Rijeka). Suradnja između nobelovca Vladimira Preloga i njegova doktoranda, prvog predstojnika Zavoda za kemiju i biokemiju Medicinskog fakulteta u Rijeci Eugena Cerkovnikova, bila je tema izlaganja Čedomile Milin (Rijeka), Jadranke Varljen (Rijeka) i Nikole Kujundžića (Zagreb). Pri ovom je istraživanju, koje je predstavio Kujundžić, analizirana korespondencija dvojice znanstvenika koja se čuva u Odsjeku za medicinske znanosti HAZU. Cilj je sljedećeg rada koji je izložila Vesna Pešić (Rijeka), bio usporediti hagioterapijska načela i duhovnost Majke Marije Krucifikse Kozulić, utemeljiteljice i generalne poglavarice Kongregacije Kćeri Presvetog Srca Isusova u Rijeci. Koautori su ovog rada Eduard Pavlović (Rijeka) i Marija Vučić Peitl (Rijeka). Biografija Anice Zupanec Sodnik, slovenske slikarice koja je stvarala polovicom XX. stoljeća i čiji je umjetnički opus dijelom nastao u Omišlju, bila je tema prvog dijela izlaganja Theodora de Canzianija (Rijeka). Životopis Tomislava Špoljara, prvog savjetnika specijalnog školstva i prvog dekana Defektološkog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, istražili su Eduard Pavlović (Rijeka) i Jasna Fabijanić Vranić (Rijeka). Detalje iz bogate profesionalne karijere ovog stručnjaka, rođenjem Bakranina, iznio je Pavlović. Medicinski elementi u župi svetog Jurja u Brseču bio je predmet zanimanja Roberta Doričića (Mošćenička Draga) i Igora Eterovića (Rijeka). Kako je istaknuo Doričić, cilj je istraživanja novim informacijama upotpuniti povijesnomedicinski mozaik na području istočne obale Istre. Prva liječnica u Opatiji bila je dr. Eleonora Jenko Groyer koja je ondje počela raditi 1911. godine. Njezin životni put istražile su Senta Jaunig (Ljubljana) i Duša Fischinger (Ljubljana) koja je na skupu predstavila zanimljivu biografiju ove liječnice. Ista je izlagačica prezentirala i sljedeći rad tema kojega su bile hidroterapijske ustanove u Opatiji na prijelazu iz XIX. u XX. stoljeće. Koautori ovoga posljednjeg rada druge sesije su Aleš Fischinger (Ljubljana) i Janez Fischinger (Ljubljana).

Stručno-znanstveni izlet „Putovima škrljevske bolesti“: Uz šternu u Škrljevu (sl. 3) i u Frankopanskom kaštelu u Kraljevici (sl.4)

O ulozi Ivana Krstitelja Lalangua u razvoju hrvatskoga javnog zdravstva i primaljstva u kontekstu provođenja carskog zakona o javnome zdravstvu iz 1770., izvijestio je Rajko Fureš (Zabok). Zajedno s Dubravkom Habekom

Završni dio Stručno-znanstvenog izleta „Putovima škrljevske bolesti“ u Frankopanskom dvorcu u Kraljevici (sl. 5)

(Zagreb), Fureš je istražio ovaj manje poznati segment karijere svestranog Lalanguea. Isti je autorski dvojac istraživao i vojne bolnice u Bjelovaru. Habek je napomenuo da su čitavo stoljeće po razvojačenju Vojne granice u Bjelovaru, s prekidima, djelovale dvije vojne bolnice. Kako se provodila profilaksa i liječenje malarije na području Ravnih kotara na početku XX. stoljeća tematizirao je rad Eduarda Pavlovića (Rijeka) i Alojza Pavlovića (Zadar). Eduard Pavlović istaknuo je kolika je pritom bila važnost tzv. pilulaša, liječničkih pomoćnika, najčešće iz redova učitelja, svećenika i seoskih poglavara. U sljedećem je radu Jovan Maksimović (Novi Sad) dao prikaz prvoga originalnog dokumenta o rođenju sijamskih blizanaca na području današnje Vojvodine. Porođaj se dogodio u travnju 1852. u okolici Rume. Koautor rada je Marko Maksimović (Novi Sad). U radu trojice mariborskih autora – Gregora Pivca, Elka Borka i Zmaga Turka dan je pregled osnivanja i djelovanja liječničkih društava na području Donje Štajerske. Elko Borko je spomenuo da je jedno od najvažnijih liječničkih društva na tom području nastalo u Mariboru 1876. godine. Povijest liječenja hemolitičke bolesti ploda i novorođenčeta u Sloveniji tema je zajedničkog rada Jurija Košira (Ljubljana) i Zvonke Zupanić Slavec (Ljubljana), koji je predstavio Košir. Gaja Klarendić (Ljubljana) prezentirala je povijest liječenja karcinoma dojke. Prvi zapisi o kirurškom liječenju raka dojke sežu u stari Egipat. U sljedećem su izlaganju autorice Maše Glišović (Ljubljana), Marine Mršnik (Ljubljana) i Zvonke Zupanić Slavec (Ljubljana) obradile celijakiju. Rad je predstavila Mršnik.

Tabui u medicini i izazovi s kojima se susreće medicina XXI. stoljeća bila je tema izlaganja Blaža Podgoršeka (Ljubljana). Koautori rada su Gregor Lakner (Ljubljana) i Zvonka Zupanič Slavec (Ljubljana). Posljednje izlaganje ovogodišnjeg skupa autora Vedrana Čačića (Matulji) bilo je posvećeno tzv. zmijskom kamenu. Zmijski je kamen u narodnoj medicini korišten kao glavni lijek protiv ugriza zmije.

U subotu, 9. studenoga organiziran je stručno-znanstveni izlet *Putovima škrļjevske bolesti*. Izlet je uključivao posjet mjestima u istočnoj okolici Rijeke koja su vezana uz škrļjevsku bolest, endemični sifilis koji se je na tom području pojavio u prvoj polovici XIX. stoljeća. Prva destinacija izleta bilo je Škrļjevo, mjesto u bakarskom zaleđu po kojem je bolest dobila ime, slijedio je posjet Bakru u kojem su izletnici uz stručno vodstvo imali prigodu upoznati znamenitosti ovoga starog primorskoga grada. Izlet je završio u Kraljevici, u dvorcu grofova Zrinskih i Frankopana gdje je početkom XIX. stoljeća osnovana bolnica za škrļjevsku bolest. Na prigodnim izlaganjima prof. dr. Franje Grubera i prof. dr. Zvonke Zupanič Slavec, dugogodišnjim istraživačima škrļjevske bolesti, sudionici izleta mogli su saznati detalje o ovoj bolesti. Ugodno druženje izletnika nastavljeno je na ručku u Kraljevici.

Tradicionalni znanstveni skup *Rijeka i Riječani u medicinskoj povjesnici* već je godinama nezaobilazno mjesto susreta povjesničara medicine i stručnjaka različitih profila iz regije. To je potvrdilo i ovo četrnaesto okupljanje koje je uključivalo 23 zanimljiva povijesnomedicinska referata iz medicinske prošlosti Rijeke i regije, koje je priredilo 37 istraživača. Međunarodni karakter skupa potvrđuje i činjenica da su izlaganja, osim na hrvatskom, bila na engleskom, slovenskom i srpskom jeziku. Može se zaključiti kako je 14. znanstveni skup *Rijeka i Riječani u medicinskoj povjesnici* ispunio očekivanja organizatora, a njegov uspjeh postat će dodatni poticaj za pripremu jubilarnog 15. skupa u 2014. godini.

Robert Doričić

Fotografije: Duša Fischinger (1,2,4) i Robert Doričić (3,5)